

3de fietsroute AWN Werkgroep archeologie Schijf. Verleden wordt Heden!

Start bij 'T Wapen van Schijf, St Antoniusstraat 40.

Via de Roosendaalsebaan naar de Nederheidsebaan waar de bossen van Schijf en Rucphen liggen.

Rucphense Bossen, Schijf.

Een voormalig stuifzandgebied wat door de laatste ijstijd is gevormd met de vele dekzandruggen. Dit tijdvak is 115.000 tot 10.000 jaar geleden. Was ook hier een ijstijd het klimaat was veel kouder dan tegenwoordig. Er zijn dan grote delen van de aarde bedekt met ijs wat ook smelten zo men spreekt over permafrost. Er waren geen jaargetijden zo nu is. Soms kom je er nog sporen tegen o.a. in de Canadapolderstraat in Schijf is er door de werkgroep archeologie Schijf in 2011 een vorst-wig uit de Weichselien ijstijd ontdekt. Voor zover we weten waren er minstens 4 ijstijden. Sommigen duurden wel honderd duizenden jaren. De op een na laatste ijstijd kwam ook in Europa en het ijs kwam tot half Nederland. Het ijs duwde op veel plaatsen de grond omhoog en vooruit zoals bij de Veluwe en de Utrechtse heuvelrug nog te herkennen is. De mensen in de ijstijd leefden van de jacht. Vooral van de jacht op mammoeten, omdat eetbare planten niet goed konden groeien. Er was ook weinig materiaal om hutten te bouwen Door de ijstijd zijn er ook veel diersoorten uitgestorven. Een voorbeeld daarvan is de mammoet. Het is nog steeds niet duidelijk waardoor deze is uitgestorven. Ook de sabeltand tijger, reuzenluiaard en de groot gehoornde bizon zijn in die tijd uitgestorven. Men denkt wel dat de mens er iets mee te maken kan hebben. 10.000 jaar voor Christus is het warmer geworden zo de stuifduinen en heide met hier en daar een vliegend en een kleine berk groeide. Met hier en daar tijdelijke bewoning t-m het Neolithicum. De eerste echte boeren kwamen tegen de middeleeuwen, er is die in tijd ook turf ontgonnen en kwam er meer vaste bewoning in dit gebied. Gebied was ook bekend bij de Nassaus door hun interesse voor de valkenjacht!

Na 1900 is dit gebied gedeeltelijk beplant met naaldbomen.

Met **Zee Den, Pinus pinaster**. De zee-den is goed te herkennen aan de hele grote dikke dennenappels van wel 22 bij 8 cm en de lange stugge naalden tot wel 20 cm. De boom is goed bestand tegen zilte lucht en de zanderige bodem. Hij komt zeer veel voor aan de Middellandse zee-kust. Hun plaatjes zijn ruitvormig, hebben een scherpe kiel en een schild, dat wel een haak lijkt te hebben. Zee-den werd niet alleen gebruikt voor herbebossing en om verstuiving van de dekzand-ruggen tegen te gaan, zoals hier, maar ook voor de exploitatie van het hout, o.a. mijnhout de kolenmijnen in Limburg. Zee-den stut hout kraakte maar brak niet gelijk af, zodat de mijnwerkers voor een stut brak nog snel weg konden komen voor de mijn in stortte. Een nadeel is dat deze dennenbomen zijn blijven staan. Het bedoelde gebied zo meer en meer veel droger is geworden, één den drinkt nl 200 liter oppervlaktewater per dag, tel uit de duizenden dennen die er staan, dit geeft echt droogte schade.

De Zwarte Den die er ook groeit heeft kleine dennenappels, middellange naalden en een grof geschubde bast. Omdat de hele stam donker van kleur is wordt hij ook zwarte den genoemd. Maar die naam wordt ook gebruikt voor de Oostenrijkse den, eigenlijk een soortgenoot, die op grotere hoogtes voorkomt.

Dikke dennenappels is de **zee den**.

De Corsicaanse grove den heeft kleine dennenappels.

Zwarte den heeft ook kleine dennenappels met een grof geschubde barst.

We vervolgen links de Nederheide. hier is nabij een Halifax LW 433 in 1943 neergestort.

De AWN Werkgroep vindt er met regelmaat verbrand aluminium van vliegtuigen uit de 2de wereld oorlog. Waaronder ook materiaal van de aanwezige zendontvangers.

De Plattebaan is verdwenen door de ruilverkaveling, links gelegen een klein stukje zo men tot eind 1980 van hier rechtstreeks naar de Gerda hoeve kon komen om ook naar Nispen te gaan. Ook kwam hier de nabijheid de toenmalige postkoetsroute langst om naar Horendonk, Den Uil te gaan.

We komen nu in een gebied waar vele ondiepe vennen lagen, vennen zo **o.a. het Rozenven** links net na de eerst bocht rechts .

Wat verder gaan we rechts via het Katteven richting Visdonk om op het eind rechts te gaan. Snolleven en Katteven, Deze liggen nabij de Donken omgeving Roosendaal. Donken waren hoger gelegen, gebiedjes waar de eerste bewoning in en na de middeleeuwen ontstond met een kleine vorm van landbouw en veeteelt. Donken te noemen Visdonk, Hulsdonk, Kalsdonk, enz., naast de gehuchtjes zo ook Schijf zijn na de turfperiode is ontstaan. Wij denken, zo ook archeologen, dat Kerkdorp Schijf is ontstaan door het steken van turf in eerste instantie het steken van turf in turfputten nabij De Witte Moeren. Dit is op oude kaarten nog goed te herkennen, enkele turfstekers mochten er turf steken voor de notabele, het klooster, pastoor of heer, zo ook voor eigen benodigdheden. Deze turf werd per kar vervoerd omdat er deze eerste periode nog geen turfvaarten gegraven waren. De turf put werd weer gedicht met hei en de bonklaag met wat schapen mest om zo een schijfje grond met toestemming de SCHIJF grond te beboeren. Later werd naar dit gebied turfvaarten gegraven zo ook turfconcessies werden uitgegeven. Zo ontstond een nederzetting en nadien weer een lintbouwdorp Schijf. Schijf heeft vele SCHIJF namen gekend o.a Swerter Scive Schijf. De Schijf, Het Schijf .

Er wordt verteld dat Schijf is ontstaan door de kleien turfjes, maar dit is al achterhaald. Een Turfje had een vaste maat 10 x 10 x 15 a 18 CM groot. Een tonmaat was ook een hoeveelheids maat . Hier werd ook geturfd gezien de hoeveelheid ton - lading geladen werd. Tekst van o.a. Karel Leenders en Marco Vermunt met het nodige en vele archeologisch onderzoek wordt dit meer en meer een gegeven.

Zo komen we bij de eindstraat om over te steken naar de Langedijksestraat.

Hier lig het toponiem het Galgenveld zo ook rechts gelegen akker als naam heeft. Voor de Eindstraat was in de middeleeuwen ook een rechtplaats gelegen. Zo ook in Wouw en Oudenbosch de oude wegen waar veel transport langs kwam rechtplaatsen gelegen waren, schrik te geven aan die het niet zo nauw namen met de wet van toen. De Galgenstraat te Oudenbosch is nu nog steeds herkenbaar als straat naam.

Bij de bocht gaan we de route links vervolgen. Een gebied waar ook veel turf is gestoken wat via de Krampeloop is vervoerd om weer via de ijzerenvaart naar het turfhoofd Roosendaal te

gaan. De IJzeren vaart was retour transport mogelijk zo turf naar de haven ging en Straatmest weer mee terug kwam om de akkertjes om de omliggende donken mee te bemesten. Zie ook de turfvaart die rechts gelegen ligt en verderop links de IJzerenvaart die breder is en over de A dijken loopt om naar de Brugstraat en de haven Roosendaal te gaan.

We vervolgen rechts het Laagveld om iets verder links en gelijk rechts het fietspad te vervolgen.

Hierna komt men in Seegersdreef waar links de nieuwbouw op zie komen, Landerijen en waar ook de turfvaart loopt die vanuit Schijf via Rucphen hier wat verhoogd is aangelegd om naar Roosendaal te gaan.

Eind links af is de Langedijk, ga de Rucphensevaart over om over te steken. Links af en gelijk weer rechts de Hellemondsdreef in. Zo komt men op een kruising waar je rechts de Heimolendreef vervolgd. Via de Heimolendreef kom je bij de Heimolen om hier rust te nemen met het Bezichtigen deze Heimolen.

Heimolen

Verhaal De Bokkenrijders

Iedereen heeft weleens van de Bokkenrijders gehoord, bendes die actief waren in Zuid-Limburg en aangrenzende gebieden. Hun gildeteken was de bok, waarmee ze ook de brandbrieven merkten. De eerste bende bestond van 1734 tot 1756. Zij beroofde kerken en kapellen, overvielen eenzaam Gelegen hoeven, bonden de bewoners vast en dwongen hen de plaats te wijzen waar ze hun kostbaarheden verborgen hielden. Zelfs brandstichting was de bende niet teveel. Door onvoldoende ingrijpen van de ambtenarij en het bestaan van talloze heerlijkheden die het Mogelijk maakten binnen een uur tot over de grens te vluchten, waar geen vervolging mogelijk was, konden ze 22 jaar ongestraft zijn gang gaan. In 1755 kwam men de bende eindelijk op het spoor. Het bleek dat, behalve vagebonden, ook talrijke dorpelingen die men altijd als brave en vrome lieden beschouwden ook deel uitmaakten van de Bokkenrijders. Een jaar later was de hele bende opgerold en terechtgesteld. Even was men bevrijd van de plaaggeesten tot 1762 toen werd een tweede bende opgericht die vrijwel ongestoord kon voortbestaan tot het jaar 1774. Na 12 jaren werden er ruim 500 personen terechtgesteld. In 1790 ontstond er nog een derde bende maar deze bende spatte uiteen, sommige van hun werden gehangen en andere verdwenen. Eén van deze verdwenen bokkenrijders streek neer in Brabant en vormde daar een vierde bende ook wel de Noord-Brabantse bende genoemd. Onder leiding van de ontsnapte Johan Vincken was de groep actief van 1797 tot en met 1799.

Vervolg de Heimolendreef naar de Gastelsebaan.

Hier bij de Gastelsebaan was een kruising van oude wegen met o.a. Molenbaan, en Postbaan, deze was de route Antwerpen naar Moerdijk.

Vervolg en steek de Rucphenseweg over naar de Achterhoeksestraat. bij de Zwarte sloot hier is in 2014 een vermoedelijk Turfhoofd ontdekt, vele gevonden munten en ander materiaal wat naar deze turfperiode verwijst wordt versterkt door de omgeving gelegen vennen en kan het goed zijn het om een turfhoofd gaat.

De turfvaart komende vanuit Schijf loopt via de Julianalaan in Rucphen naar hier. Rechts gelegen gebied waar we vandaan komen is hoger gelegen en viel als eerst droog, zo de turf naar een lager gebied opgeslagen werd om met de herfst naar de haven van Leur en Oudenbosch te doen gaan.

Vanuit de Leur haven ging de Turf van de Zwarte sloot via de Monneke moervaart naar de Ettense Beemden om in de haven van de Leur aan te komen.

Via de Pagnevaart ging de turf naar Oudenbosch, later is deze route anders geworden om in Rucphen via de Gebrande hoefstraat naar Roosendaal te gaan, ook deze turfvaart hebben we overgestoken.

We gaan de kruising over om de eerste weg links te nemen Jan Vermeerstraat steken de Bosheidestraat over om via de Heemtuin Rucphen de Baanvelden te vervolgen. Rechtsaf Kozijnenhoek komt men aan de Rucphensebaan rechtsaf om via de Zundertseweg verder te gaan

Zie links Sonnevancck ,vroeger de woning Huisarts Schueler, rechts de woningen met Franse kap uit de jaren 1930.

We gaan rechts de Brededam op. zie het landschap, o.a. de houtwallen links en rechts de glooiing van het dekzandlandschap. Houtwallen gaven kort hout, productie om de bakoven te stoken, dit men vroeger zelf het brood bakten, houtsoorten o.a. eik, berk en els met hier en daar nog een wilg de houtsoorten waren.

We gaan rechts om de Vennestraat te vervolgen en weer links om aan het eind rechtdoor te gaan, via een zandpad gaan we achter de Camping de Witte Plas door. Aan het einde van de Molendreef ga rechts om het Oud kerkpad over te steken en het fietspad links op te gaan naar het eindpunt ~t Wapen van Schijf. zo ook vroeger de toenmalige turfvaart gelopen heeft. Hier kan men de oude turfvaart nog in het landschap herkennen.

Let op!! Vindt je het zandpad niet geschikt, vervolg de Vennestraat rechts, steek de Schijfse Vaartkant over en ga links het fietspad Oud kerkpad op terug naar het eindpunt ~t Wapen van Schijf.

Bedankt voor je interesse voor deze route, graag horen we je ervaring. Zodat we de route evt. kunnen aanpassen, verbeteren. toonnaenen@kpnplanet.nl

Start bij 't Wapen van Schijf. Vervolg de St Antoniusstraat rechts naar de Roosendaalsebaan om via de Nederheidsebaan de bossen van schijf te doorkruisen. Op het eind Nederheidsebaan ga rechtsaf en steek de Achtmaalsebaan over en ga na 100 meter links de Nederheide in. Eind rechtsaf vervolgen en bij de links langevel boerderij ga hier rechtsaf Katteven in. Eind ga Rechts Zundertseweg en ga via fietspad na ongeveer 300 meter links de Langedijksestraat in . Voor de bocht ga linksaf naar Krampeloop ga verder rechts om de Krampeloop te vervolgen en ga dan links voor het Laagveld links en direct rechtsaf het fietspad op vervolg dit fietspad en ga via de fietsbrug de 2de kruising naar Segersdreef. Eind is Langedijksestraat ga daar links en steek aan het eind drukke weg over . Ga links en weer gelijk rechts om op kruispunt rechts naar de Heimolendreef te gaan. !De Heimolen!
Ga verder de molendreef naar Gastelseweg en steek de weg over om via de Achterhoeksestraat verder te vervolgen. Steek de Bernhardstraat over en ga links via Jan Vermeerstraat het verder gelegen fietspad op. Zo nodig, rustpunt Heemtuin om dan verder te gaan via de Kozijnenhoek rechtsaf te gaan. Eind rechts om verderop links de Zundertseweg te vervolgen via de Brededam rechts te vervolgen. Bij de kruising rechtsaf de Vennenstraat in links de bocht om. ,men kan achter de Camping de Witte Plas vervolgen. Deze weg is zandweg. Zo men wil kan verharde weg Schijfsevaartkant vervolgen om aan Oud kerkpad verder te gaan richting Schijf naar het eindpunt.

